

České školství v mapách II: Stabilní regionální rozdíly, ale i příklady, kde se daří nevýhody překonávat

Praha, 19. srpna – Druhé vydání publikace *České školství v mapách II* pomocí aktuálních i dosud nezveřejněných dat ukazuje, jak se vzdělávání v Česku liší napříč regiony. Na základě výsledků žáků, podmínek vzdělávání, vzdělanostních aspirací a kvality školního prostředí vznikl detailní „mapový atlas“ vzdělávacího systému, doplněný o interaktivní verzi na portálu **Vzdělávání v datech**.

Druhé vydání navazuje na první publikaci z roku 2022 a díky **srovnání v čase** ukazuje, že většina rozdílů mezi regiony má dlouhodobý charakter. „Nejde o krátkodobé výkyvy, ale o pevně zakořeněné vzorce, které se opakují napříč různými šetřeními a testy. Přesto v některých okresech vidíme pozitivní výjimky, kde se i v náročných podmínkách daří dosahovat nadprůměrných výsledků,“ říká ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal.

Publikace je **rozdělená do čtyř kapitol**, kdy se v první zabývá výsledky žáků, ve druhé podmínkami vzdělávání, ve třetí se věnuje vzdělanostním aspiracím žáků napříč stupni a ve čtvrté nakonec klimatem a průběhem výuky.

Rozdíly ve výsledcích žáků jsou stabilní a dlouhodobé

Data z testování České školní inspekce v roce 2017 a 2022, jednotných přijímacích zkoušek v roce 2024 a maturit v letech 2022 až 2024 potvrzují, že **regionální vzorce jsou velmi stálé**.

Nejlepší výsledky dosahují Praha, Brno a jejich zázemí, Zlínský kraj a některá krajská města, jako Plzeň, Hradec Králové nebo Olomouc. Naopak Karlovarský a Ústecký kraj, části Moravskoslezského kraje a takzvaná vnitřní periferie vykazují dlouhodobě slabší výsledky. „Tam, kde výsledky převyšují očekávání daná socioekonomickým zázemím, je často silné vedení škol, dobrá spolupráce s obcemi a aktivní podpora ze strany zřizovatelů,“ dodává ústřední školní inspektor.

Nedostatek učitelů i podpůrných profesí

Data z publikace ukazují, že **učitelé chybí nejen v regionech s vyšší mírou sociálních problémů**, ale také v **Praze**, kde situaci zhoršují **vysoké životní náklady** a konkurence na trhu práce. Moravské kraje mají lepší pokrytí díky blízkosti univerzit a prestiži učitelské profese. „Bez dostatku kvalifikovaných pedagogů, psychologů a asistentů pedagoga ovšem nelze nerovnosti ve vzdělávání účinně snižovat. Dostatečné personální kapacity jsou pro vzdělávání naprostý základ,“ upozorňuje Mikuláš Bek, ministr školství, mládeže a tělovýchovy.

Vzdělanostní aspirace kopírují socioekonomickou mapu

Možnosti, o kterých žáci uvažují při volbě budoucího studia nebo povolání, často **neodrážejí jejich skutečné schopnosti**, ale spíše místní příležitosti a zázemí. Mnozí by mohli dosáhnout vyššího vzdělání, než jaké nakonec volí, ale **chybí** jim k tomu **ambice, podpora nebo dostupná nabídka**.

Účast v mateřských školách je celkově vysoká, ale ve velkých městech a v severozápadních okresech nižší, často kvůli **nedostatečné kapacitě**. Přihlášky na osmiletá gymnázia se soustředí do metropolí a jejich zázemí – v regionech s malou nabídkou míst roste dojíždka do jiných okresů a snižuje se podíl přijatých uchazečů. Po 9. ročníku je v sociálně slabších okresech častější volba nematuritních oborů, zatímco v metropolitních regionech převažuje zájem o gymnázia. „Volba školy není jen otázkou schopností a ambicí, ale také místní nabídky, dopravní dostupnosti a rodinného zázemí,“ říká ústřední školní inspektor.

Kvalita školního prostředí a její souvislost s výsledky

Kázeňské problémy jsou častější v sociálně slabších regionech a některých pražských okresech, zatímco **Moravské okresy vykazují lepší hodnoty**. V „problémových“ okresech je méně příznivé hodnocení spolupráce mezi vedením a učiteli i mezi učiteli a žáky. Přesto žáci v některých těchto regionech vnímají vztahy pozitivněji, což může souviset s větší potřebou podpory. „Školy, které dokážou propojit vysoké nároky s podporou, mají lepší výsledky i atmosféru. Naopak vysoký podíl nekvalifikované výuky jde často ruku v ruce s horšími výsledky a horším klimatem,“ shrnuje Tomáš Zatloukal, ústřední školní inspektor.

Jak mohou data využít různí aktéři vzdělávání

- ♦ **Školy a ředitelé** mohou identifikovat své silné a slabé stránky ve srovnání s obdobnými regiony.
- ♦ **Zřizovatelé a kraje** mohou lépe cílit podporu, plánovat kapacity škol a investice do podpůrných profesí.
- ♦ **Veřejnost** získává jasný a srozumitelný přehled o tom, jak se regionální vzdělávání vyvíjí a jaké faktory ovlivňují jeho kvalitu.

Publikace obsahuje nejen mapové přehledy, ale i metodické poznámky, které vysvětlují, jak data číst a interpretovat. Interaktivní verze dat, která jsou dostupná na www.vzdelavanivdatech.cz, umožňuje porovnání okresů podle vybraných ukazatelů a filtrování dat podle specifických kritérií.

Kontakt pro média: Anna Brzybohatá, vnější vztahy a komunikace, anna.brzybohata@csicr.cz, +420 720 849 325